

BOSHQARUV MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA ZAMONAVIY BOZOR IQTISODIYOTI TAMOYILLARI

Shodurdiyev Usmonbek Umarbek o‘g‘li

Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universitetining

To‘rtko‘l fakultetining iqtisod (tarmoqlar va sohalar bo‘yicha)

3- kurs, 211- guruh talabasi

Annotatsiya: Boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish va zamonaviy bozor iqtisodiyoti tamoyillari mavzusi, global iqtisodiyotdagi o‘zgaruvchan sharoitlar va rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy faoliyatni rivojlantirishning ahamiyatini ta’kidlaydi. Boshqaruv mexanizmlari, sifatli boshqaruv tizimlarini o‘rnatish, korporativ boshqaruv prinsiplarini amalga oshirish, yagona markaziy moliya siyosatlarini amalga oshirish kabi usullarni keng tarqalgan shakllarda qo‘llashni ta’minlaydi. Zamonaviy bozor iqtisodiyoti tamoyillari esa, innovatsion texnologiyalar va tarmoqlarning rivojlanishi orqali tijoratda yangiliklarni yaratishni, xizmatlarni sifatliroq va samaraliroq takomillashtirishni ta’minlaydi. Bu jarayonlarning asosiy maqsadi - mamlakatlarning iqtisodiy islohotlarini zamonaviy bozor talablari asosida rivojlantirish va ularga mos keladigan strategiyalar tuzishdir. Ushbu maqolada boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish va zamonaviy bozor iqtisodiyoti tamoyillari haqida ilmiy ma’lumotlar tadqiq etilgan.

Kalit so‘zlar: boshqaruv mexanizmi, xorij tajribasi, zamonaviy bozor, bozor iqtisodiyoti, harakatlar strategiyasi,

Аннотация: Тема совершенствования механизмов управления и принципов современной рыночной экономики подчеркивает важность меняющихся условий мировой экономики и развития экономической деятельности в развивающихся странах. Механизмы управления, создание систем управления качеством, внедрение принципов корпоративного управления, реализация единой централизованной финансовой политики обеспечивают широкое использование таких методов. Принципы современной рыночной экономики посредством развития инновационных технологий и сетей обеспечивают создание инноваций в торговле, повышение качества и эффективности услуг. Основная цель этих процессов – развитие экономических реформ стран на основе современных требований рынка и

создание соответствующих им стратегий. В данной статье рассматриваются научные сведения о совершенствовании механизмов управления и принципов современной рыночной экономики.

Ключевые слова: механизм управления, зарубежный опыт, современный рынок, рыночная экономика, стратегия действий,

Abstract: The topic of improving management mechanisms and the principles of modern market economy emphasizes the importance of the changing conditions in the global economy and the development of economic activity in developing countries. Management mechanisms, establishment of quality management systems, implementation of principles of corporate governance, implementation of unified central financial policies ensure the widespread use of such methods. The principles of the modern market economy, through the development of innovative technologies and networks, ensure the creation of innovations in commerce, the improvement of quality and efficiency of services. The main goal of these processes is to develop the economic reforms of the countries based on the modern market requirements and create strategies corresponding to them. This article examines scientific information about the improvement of management mechanisms and the principles of modern market economy.

Key words: management mechanism, foreign experience, modern market, market economy, action strategy,

Kirish: Bozor iqtisodiyoti nima? Bu savolga javob berish mumkin quyidagicha, bozor iqtisodiyoti iqtisodiy tizim bo‘lib, unda iqtisodiy munosabatlarning asosiy tartibga soluvchisi rolini o‘ynaydi bozor. Bu tizimda resurslarni taqsimlash va nisbatlarni shakllantirish, ijtimoiy ehtiyojlarni qondirish, yordami bilan amalga oshiriladi bozor mexanizmlari. Ular talab va taklif harakatini qamrab oladi narxlar va foyda tizimi orqali. Iste'mol tovarlarining bozor harakati va xizmatlar va mos keladigan resurslar oqimi bir butun sifatida shakllanadi har qanday bozor iqtisodiyotining iqtisodiy aylanmasi. Zamonaviy bozor iqtisodiyoti ijtimoiy yo‘naltirilgan iqtisodiyot. Davlat nafaqat harakatni to‘ldiradi va tuzatadi bozor, balki ijtimoiy ta'minlashning eng muhim mexanizmi hisoblanadi bozor iqtisodiyotining rivojlanish yo‘nalishi.

Asosiy qism: Bozor iqtisodiyoti va qarama-qarshiliklar. Bozor rivojlanishi iqtisodiyot bir qator qarama-qarshiliklarga duch keladi. Asosiylariga bozor mexanizmlarining ko‘pchilikni qoniqtira olmasligini bildiradi rivojlanish jarayonida

yuzaga keladigan potentsial ijtimoiy ehtiyojlar jamiyat, iqtisodiy rivojlanishning tsiklik xususiyati, mustahkamlanishi ijtimoiy-iqtisodiy tabaqalanish, monopoliyaning o'sishi tendentsiyalari va boshqalar bozor iqtisodiyoti tizimi to'liq qobiliyatga ega emas ijtimoiy yoki jamoaviy ehtiyojlarni hisobga olish va qondirish ijtimoiy imtiyozlar: sog'liqni saqlash, ta'lim, madaniyat, aloqa, atrof-muhitni muhofaza qilish va boshqalar. Shaxsiy va shaxsiy bozor tamoyillarini yaratib bo'lmaydi va ko'p ishlaydi ishlab chiqarish va ijtimoiy infratuzilma elementlari: avtomobil va temir yo'llar, turli jamoat binolari va boshqalar. Bunday qarama-qarshiliklarni hal qilish yoki hech bo'lmaganda yumshatish xizmat qiladi davlat iqtisodiy va ijtimoiy tartibga solish. Bu haqida sanoati rivojlangan mamlakatlar davlat ijtimoiy, innovatsiyalar, monopoliyaga qarshi va siyosatning boshqa shakllari.

Bozor iqtisodiyoti va tenglik. Bozor yutuqlaridan biri iqtisodiyot odatda tenglik, teng imkoniyatlar deb ataladi, garchi ichida Imkoniyatning haqiqati ijtimoiy maqom bilan belgilanadi. Bir qator iqtisodchilarning fikriga ko'ra, odatda tushuniladigan "bozor" shartnoma erkinligiga asoslangan, talab qonuniga ko'ra narx belgilash va pul massasining taklifi va qarama-qarshi aylanishi (ya'ni tovar pul bozori tizimi) bittadan ortiq emas tovar ayirboshlashning tarixan belgilangan va tarixiy o'tkinchi shakllari va tovar taqsimoti.

Bozor iqtisodiyotini boshqarish mexanizmlari. Sozlanishi bozor iqtisodiyoti erkin bozor iqtisodiyoti, tartibga solish shakllangan to'rtta mexanizm yordamida amalga oshiriladi muassasalar, shakllar va vositalar to'plami. O'z-o'zini tartibga solish bozor, ya'ni ishlab chiqaruvchining, ishlab chiqarish sub'ektlarining harakat erkinligi; ular o'rtasidagi erkin munosabatlar, mahsulotlarni tasarruf etish erkinligi; sheriklarni tanlash, ular bilan ishlash usullari (kelishuv, uchrashuv narxlar va boshqalar). Bozor munosabatlarini institutlar va vositalar bilan tartibga solish fuqarolik jamiyati; haqiqatda targ'ib qiluvchi ijtimoiy sheriklik iqtisodiy manfaatlar muvozanati. Davlat tomonidan tartibga solish qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyatlarining ishtiroki. Korporativ ishlab chiqarishni (ichki) tartibga solish. Ushbu mexanizmlar o'zaro ta'sir qiladi va bir-birini to'ldiradi. Ularning nisbati suyuq va muayyan tarixiy sharoitlarga bog'liq har bir mamlakat va uning rivojlanish bosqichi. Ushbu mexanizmlardan foydalanish resurslar taqsimlanadi va nisbatlar shakllanadi; rivojlanishning ushbu bosqichidagi ijtimoiy ehtiyojlarga mos keladi milliy iqtisodiyot. Ushbu mexanizmlarning ta'siri shunchalik samarali bo'ladi

amalga oshiradigan iqtisodiy rag‘batlantirishni to‘liqroq qamrab oladi xususiy, korporativ, jamoaviy va murakkab tizim milliy manfaatlar va manfaatlarni uyg‘unlashtirishga harakat qilish alohida tarmoqlar, hududlar, ijtimoiy qatlam va guruhlar, individual shaxslar sharoitlar. Aralash iqtisodiyotning tartibga solish tizimida ko‘proq va ko‘proq Korporativ tartibga solish va boshqaruv muhim o‘rinni egallaydi.

Sanoatning asosi sifatida ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilishning kuchayish shartlari tuzilmalar, ayniqsa bilim talab qiladigan va yuqori texnologiyali sanoatda, diversifikatsiyalangan korporatsiyalardir. Bozor munosabatlarini institutlar va vositalar bilan tartibga solish fuqarolik jamiyati, ijtimoiy sheriklik, bu haqiqatda targ‘ib qiladi iqtisodiy manfaatlar muvozanati tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Muzokaralar, jumladan, resurslardan foydalanish bo‘yicha bozor ishtirokchilari o‘rtasidagi munosabatlarning ajralmas elementi. umuman.

Iqtisodiy munosabatlarni tartibga solishda biz alohida narsani ajratib ko‘rsatishimiz mumkin iqtisodiy rag‘batlantirishning roli, bu iqtisodiy rag‘batlantirish, moddiy rag‘batlantirishdan foydalanish (rag‘batlantirish), ishlab chiqaruvchilar, iste‘molchilar, xaridorlar o‘zini tutishini ta‘minlashga hissa qo‘shish foydalanayotganlar manfaati va manfaatlari uchun o‘zlari xohlagan tarzda rag‘batlantirish. Rossiya iqtisodiyotini isloh qilish strategiyasi o‘z ichiga oladi barcha mexanizmlarni bir vaqtda ishlab chiqish: bozor, korporativ, davlat Bu majburlash zaruratidan kelib chiqadi bozorning qonunchilik bazasini rivojlantirish va takomillashtirish umuman zamonaviy bozor infratuzilmasini tartibga solish va rivojlantirish. Shoshilinch ravishda korporativ tartibga solish uchun asos yaratish zarur yirik diversifikatsiyalangan moliyaviy va sanoat guruhlarini, birinchi navbatda fan-texnika taraqqiyotining lokomotivlari bo‘lgan tarmoqlar bo‘yicha jami, sanoatdan keyingi inqilob. Davlat tomonidan tartibga solishni takomillashtirish ustidan davlat nazoratini keng bo‘lmagan kengaytirishni nazarda tutadi iqtisodiyot, lekin hukumat tuzilmalari, shakllari va tubdan o‘zgarishi davlat tomonidan tartibga solish usullari, ularni byurokratlashtirish.

Xulosa: Shunday qilib, mamlakatni chuqurlikdan olib chiqish uchun tizimli strategik chora-tadbirlar deyarli barcha bo‘g‘inlar va darajalarga ta‘sir ko‘rsatadigan boshqaruv inqirozi iqtisodiyotni boshqarish. Gap, birinchi navbatda, boshlang‘ich tashkilotni qayta tashkil etish haqida ketmoqda xo‘jalik yurituvchi sub'ektlar iqtisodiyotining aloqasi va ikkinchidan, radikal haqida ijro etuvchi hokimiyat

organlarining tartibga solish va nazorat qilish funksiyalarini kuchaytirish hokimiyat organlari, boshqaruv impulslarining to‘siqsiz o‘tishi haqida va boshqaruv vertikali bo‘ylab ishonchli qayta aloqa.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1 A. O‘Imasov. Iqtisodiyot asoslari. T., „Melinat“, 1997, 29-bet.
2. I. A. Karimov. Milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. 1-jild. V „0 ‘zbekiston“, 1996, 37-bet.
3. Ergasltev T., Isinatov R. Iqtisodiy savodxonlik asoslari. T., „Sharq“, 2001.
4. O‘Imasov A. Iqtisodiyot asoslari. T., „Mehnat“, 1997.
5. O‘Imasov A., Sharifxo‘jayev M. Iqtisodiyot nazariyasi. T., „Mehnat“, 1995.

Research Science and Innovation House

